

WARKA

Lokalizacja (historyczna i współczesna)

WARKA, powiat czerski województwa mazowieckiego (ob. powiat grójecki, województwo mazowieckie), stolica dekanatu, archidiakoniat czerski / warszawski, diecezja poznańska (ob. siedziba dekanatu, archidiecezja warszawska), kościół parafialny pw. św. Mikołaja, nawa główna, ściana południowa, dwa zespoły nowożytnych zacheuszków, polichromia

Datowanie (z fazami)

Faza I – koniec XVII w. (?)

Faza II – XVIII/XIX w.

Fundator / fundatorzy (odpowiednio do faz)

Faza I – NN

Faza II – NN

Wykonawcy (osoby, warsztat, krąg artystyczny) – pierwotni i wtórni

Fazy I i II – niezidentyfikowane warsztaty lokalne (?)

Historia powstania

Osada założona w końcu XIII w. po przeniesieniu ośrodka z grodziska książęcego Stara Warka, rozłożone na północnym, wysokim brzegu rzeki Pilicy, na granicy historycznej ziemi czerskiej i Zapilicza. Miasto lokowane na prawie chełmińskim w 1321 r., rozwijane od 2. poł. XIV do poł. XVII w. Kościół parafialny, w XIII w. ulokowany w Starej Warce, przeniesiony w poł. XIV w. do nowego miasta lokacyjnego, drewniany, konsekrowany w 1501 lub 1502 r. Obecny, murowany, wzniesiony w latach po 1603 i 1623-1635 (w międzyczasie uszkodzony w pożarze 1616, oraz w działaniach wojennych 1607 i 1656), po nieukończonej rozbudowie o nawy boczne konsekrowany 1661. Zakres prac remontowo-modernizacyjnych w 2. poł. XVII i XVIII w. nieznanymi.

Przekształcenia, remonty, konserwacje

Kościół restaurowany w 1838 i 1899 r., 1907 gruntowna przebudowa szczytów i partii elewacji frontowej z dodaniem kruchty zachodniej. Budowla silnie uszkodzona w 1944 r., odbudowana 1948. W końcu 2016 r. wykonane odkrywki sondażowe ścian wewnątrz, na południowej odśrodkowej wtedy relikty pięciu zacheuszków (2 warstwy stratygraficzne malatur) oraz pasowych dekoracji ściennych poniżej linii okien.

Kompozycja / układ

Nawa główna, ściana południowa, przęśta pierwsze-trzecie, nieregularne odkrywki sondażowe, stratygraficzne; zacheuszki rozmieszczone w równych odstępach 2-3 metrów.

Faza I – zacheuszek w formie czerwonego krzyża greckiego z treflowym zakończeniem ramion, w szerokim zielonym otoku, ujętym skrzyżowanymi u dołu wąskimi liśćmi palmy, u dołu i góry związane cynobrową wstążką

Faza II – zacheuszek w kształcie krzyża maltańskiego, ciemnoczerwony, wpisany w podwójny okrąg

Ikonografia

Faza I – dekoracyjna wersja znaku jednego z dwunastu miejsc, w których biskup dokonując obrzędu konsekracji nakłada oleje święte (umieszczając dodatkowo we niecce partykuły relikwii świętych, później zamurowywane)

Faza II – j.w.

Analiza formalno-stylistyczna

Faza I – zastosowanie okazalszej oprawy ornamentальной głównego motywu krzyża wskazuje na chęć nadania odpowiedniej rangi polichromii ściennej (obecnie ukrytej pod warstwami tynku)

Faza II – j.w.

Źródła i literatura przedmiotu

brak

Fotografie:

Warka, kościół parafialny pw. św. Mikołaja, nawa główna, ściana południowa, odkrywka z dwiema fazami dekoracji malarskiej – zacheuszki, 2. poł. XVII w. (?) – XVIII w., wyk. nieustalony warsztat lokalny (?), fot. MW, 2017

